

Pårørende, ikke frivillig

Hele år 2022 er Frivillighetens år. Alle frivillige skal feires og takkes. Det er en vel fortjent feiring. Torsdag 22. september er pårørendedagen og vi benytter dagen til å markere at pårørende ikke er frivillig i sin rolle som pårørende.

Kan vi sidestille en livsnødvendig fulltids- eller deltidsjobb med frivillig innsats? Svaret er nei. De pårørendes frivillighet er pålagt. Pårørendes frivillige jobb har alltid vært mye mer omfattende enn det som regnes som vanlig frivillighet, og etter 2012 har den mislykkede samhandlingsreformen økt presset betraktelig på de pårørende som har ansvar og omsorg for syke familiemedlemmer.

Mange må slutte i sin ordinære jobb for å være omsorgsperson hjemme. Noe som også har økonomiske konsekvenser for mange familier. Det er også mye pårørende ofte er bare nødt til å legge til side: sine egne interesser, sin egen helse og kanskje venner eller andre familiemedlemmer.

Dette for å klare å utføre en jobb som i et helseyrke ville tilsvare 1 eller 2 vakter, hver dag, hele året. Og det er en jobb som også krever kompetanse som sjeldent er samlet i én og samme person.

Uttrykket «å sende til de frivillige» ble skapt ganske nylig. Det er *det* det er: jobben sendes til de «frivillige» pårørende, men det dreier seg ikke om oppgaver som kan gjøres frivillig. Det er skikkelige jobber som normalt utføres av profesjonelle, med lønn, pensjonspoeng og ferie. Sykemelding, avlastning og sykelønn hører også til slike livsnødvendige jobber.

Hvorfor gjør vi pårørende alt dette? Det er jobber med livsvarige, uskrevne kontrakter. De tar slutt når pårørende virkelig ikke kan mer og faller bort. Til og med syke pårørende fortsetter å jobbe. Hva som skjer med den syke når pårørendes omsorg og støtte svikter eller den syke som ikke har pårørende vet vi alt om. Vi vil helst ikke tenke på det.

Bakteppet er et usynlig spill med pårørendes følelser. Hvis ikke det er hjelp eller avlastning å få, blir pårørende tvunget til å steppe inn. Som regel er det vanskelig for et normalt menneske å avvise et annet menneske i nød. Og helt umulig når det mennesket er noen du er glad i. Dermed er pårørende på en finurlig måte statens gissel. Det er ikke noe valg. Jobben er deres - punktum.

For en pårørende er det også vanskelig å klage eller vise frem at man sliter, for det kan føre til at den syke tar på seg skylden for pårørendes skjebne. I tillegg til skylden den syke ofte tar for egen sykdom.

Nå er et nytt ord kommet i tillegg til privatisering: frivillisering.

Christine Lingjærde
styreleder